

**Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди
факультет історії і права
кафедра цивільно-правових дисциплін і трудового права
імені професора О.І. Процевського
кафедра державно-правових дисциплін,
кримінального права і процесу**

**Круглий стіл
до Дня юриста та
220-ї річниці з дня заснування університету
*«Права та основоположні свободи
людини у контексті євроінтеграції
України»***

08 жовтня 2024 року

Харків

Права та основоположні свободи людини у контексті євроінтеграції України : матеріали круглого столу присвяченого Дню юриста та 220-й річниці з дня заснування університету, що проведений кафедрою цивільно-правових дисциплін і трудового права імені професора О.І. Процевського та кафедрою державно-правових дисциплін, кримінального права і процесу факультету історії та права Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (08 жовтня 2024 року). – Харків, 2024. – 160 с.

У збірнику представлені результати наукових досліджень вчених, проведених у межах затверджених тем наукових досліджень «Реалізація Україною Угоди про асоціацію з Європейським Союзом у галузі зайнятості, соціальної політики та рівних можливостей», державний реєстраційний номер: 0120U104122 та «Правові проблеми європейської інтеграції держави і права України», державний реєстраційний номер: 0121U110256, присвячені актуальним питанням прав та основоположних свобод людини у контексті євроінтеграції України.

Видання адресоване науково-педагогічним, педагогічним та науковим працівникам вітчизняних та зарубіжних закладів освіти, докторантам, аспірантам, здобувачам, працівникам органів праці та соціального захисту, юристам-практикам - суддям, адвокатам, юрисконсультами та усім тим, що цікавиться даною тематикою.

Матеріали круглого столу оприлюднені у електронному вигляді на сервері відкритого електронного архіву (репозитарію) Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди EKhNPUiR (електронний архів): <http://dspace.hnpu.edu.ua/> та на сайті факультету історії і права: faculty_history_law@hnpu.edu.ua у розділі «Наука».

Оргкомітет круглого столу не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники та їх наукові керівники.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів круглого столу посилання на джерела є обов'язковим.

Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
Протокол №10 від «16» жовтня 2024 р.

ЗМІСТ

<i>Вітальне слово</i>	6
Голіна В.В. Структурні елементи змісту концепції культурологічного напрямку запобігання правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху.....	7
Амелічева Л.П. Механізм реалізації права на оплату праці наукових та науково-педагогічних працівників в повоєнний період.....	8
Кернякевич-Танасійчук Ю.В. Безпековий потенціал пенітенціарної системи в Україні в умовах провадженого воєнного стану	11
Коваленко О.О. Передумови розвитку та генеза нетрадиційних форм зайнятості: дистанційної та надомної роботи в Україні.....	14
Рим О.М. Понаднормовий робочий час у проєкті Трудового кодексу України: крок назустріч європейським вимогам.....	17
Харитонов Є.О., Харитонova О.І., Білошкурський М.М. Юридичні заходи протидії корупції і проблема захисту прав людини.....	22
Медвідь Ф.М., Філіпова О.В., Філіпов М.С. Права людини: питання історії та теорії у контексті євроінтеграції України.....	26
Ждан М.Д. Щодо захисту права громадян на страйк (кримінально-правовий аспект)...	31
Головань Т.Г. Проблемні питання захисту прав військовослужбовців в умовах воєнного стану.....	35
Кузнецова Л.В., Гарбазей Д.О. Міжнародно-правове регулювання екологічних прав та свобод.....	38
Пивоваров В.В., Ворожбіт-Горбатюк В.В. Комплексний підхід у викладанні дисципліни «науково-правове забезпечення кримінально-виконавчої діяльності».....	41
Пономаренко О.М. Принцип свободи договору та його межі у правовому регулюванні сімейних відносин.....	44
Постригань Т.Л., Вітряк В.О. Правове регулювання штучного інтелекту в Україні... ..	47
Шинкарьов Ю.В. Роль пом'якшуючих та обтяжуючих покарання обставин у процесі індивідуалізації покарання... ..	49
Яремчук В.О. Застосування в Україні європейських криміналістичних знань	51
Калініна А.В. Безпека дорожнього руху під час воєнного стану: деякі психологічні аспекти ...	52
Разумейко Н.С., Ткаченко О.Г., Олефір Л.І. Нові підходи до викладання правових дисциплін в закладах вищої освіти в умовах розвитку інформаційних технологій	55

УДК 343.2

orcid. org/0000-0003-1173-7975

Шинкарьов Юрій Вікторович,
завідувач кафедри правового регулювання економіки
ХНЕУ імені Семена Кузнеця
кандидат юридичних наук, доцент
e-mail: yurand_shin@ukr.net

РОЛЬ ПОМ'ЯКШУЮЧИХ ТА ОБТЯЖУЮЧИХ ПОКАРАННЯ ОБСТАВИН У ПРОЦЕСІ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ ПОКАРАННЯ

Процес призначення покарання є одним із найбільш складних видів правозастосовчої діяльності. Належне здійснення такої діяльності дозволяє максимально забезпечити правосудність і забезпечити досягнення справедливості у суспільстві. Саме тому загальновизнаним є існування у доктрині сучасного кримінального права принципу диференціації та індивідуалізації покарання. В сучасній правовій літературі визначається, що вказаний принцип фактично реалізується в двох етапах: диференціація відбувається при побудові закону про кримінальну відповідальність під час формування типової санкції за вчинення кримінального правопорушення певного виду. Законодавець, в процесі побудови санкції використовуючи всю палітру вимог та правил побудови санкцій, фактично оцінює типову суспільну небезпечність діяння та особи яка його вчинила – і вже на ґрунті цього будує відносно визначену чи альтернативну санкцію. Безумовно, в процесі такої діяльності законотворець не повинен і не може охопити власним передбаченням всі без виключення особливості та обставини конкретного правопорушення. Саме тому, вже в процесі правозастосування суд реалізує індивідуалізацію покарання. Цей процес є складним, вимагає високої якості правових норм, які є підґрунтям для такої діяльності і розуміння алгоритму щодо їх застосування.

Одним із елементів механізму індивідуалізації покарання - є застосування судом загальних і спеціальних засад призначення покарання. Загальні засади – це передбачені ст. 65 КК України правила призначення покарання, які підлягають застосуванню у кожному випадку його призначення. Спеціальні засади – це комплекс правил, які розпорошені по різних розділах КК і підлягають урахуванню у конкретних, чітко визначених випадках. Значна кількість сучасних вчених підтримують подібну градацію засад призначення покарання.

Обставини, що пом'якшують покарання, а скоріше – обов'язкове їх урахування при призначенні покарання виступає загальною засадою його

призначення. Призначення адекватного покарання, внаслідок чого були б досягнуті перед ним цілі неможливе без усебічного урахування індивідуальних ознак правопорушення та особи, яка його вчинила. Наявність обставин такого роду не просто впливає на визначення розміру кримінального покарання, а й обумовлює застосування і інших інститутів кримінального права, зданих докорінним чином вплинути на майбутню долю правопорушника.

В чинному Кримінальному кодексі України обставини що пом'якшують та обтяжують покарання передбачені або у ст. 66 та 67 КК України відповідно, або передбачені диспозиціями статей особливої частини КК, при чому встановлене обмеження щодо їх паралельного урахування з метою недопущення неодноразового урахування однієї й тієї ж самої обставини.

В сучасній правовій літературі існує певна дискусія щодо класифікацій вказаних обставин. Їх, як правило класифікують на такі, що: характеризують діяння; особу винного; одночасно і діяння і особу винного. Хоча вказана класифікація, безумовно – є здебільшого відносною. Але, при характеристиці вказаних обставин найбільш цікавим видається їх урахування при призначенні покарання за певні правопорушення.

Аналіз практики показує, що є окремі типи правопорушень при призначенні покарання за вчинення яких певні обставини не спостерігаються взагалі. В інших, наприклад майже не враховуються обставини, що обтяжують покарання – здебільшого це відноситься до необережних правопорушень. При чому, що характерно саме для таких діянь – обтяжуюча обставина що зустрічається найбільш часто – вчинення правопорушення у стані алкогольного сп'яніння. Щодо пом'якшуючих обставин, то як відомо, їх перелік, зазначений у законі не є вичерпним, а отже суд має право враховувати як обставини, що пом'якшують покарання інші обставини, що не зазначені у законі на свій угляд. Достатньо часто зустрічаються випадки урахуванням судом обставин, без належної до цього аргументації і складності розуміння їх урахування – наприклад, вчинення правопорушення вперше. Вказана обставин важко сприймається як така, що чимось зменшує суспільну небезпечність діяння або тієї особи, що його вчинила. Але тим не менш, обставини що пом'якшують та обтяжують покарання виступають важливим елементом у складному процесі індивідуалізації покарання, оскільки саме вони покликані максимально вплинути на оцінку суспільної небезпечності діяння та правопорушника. Тому, при проведенні наукових досліджень, предметом наукового пошуку у яких є розвідка особливостей призначення покарання за вчинення певного правопорушення, виявлення особливостей урахування пом'якшуючих та обтяжуючих покарання обставин – є обов'язковим, оскільки дозволяє урахувати типові характеристики особи правопорушника та діяння, вчиненого ним для призначення максимально індивідуалізованого покарання.